

Dyskryminacja

Czym jest, jak reagować
i gdzie szukać pomocy?

Dyskryminacja to sytuacja, kiedy ktoś traktuje Cię gorzej tylko dlatego, że jesteś Romką lub Romem. Może się to zdarzyć na przykład w pracy, szkole, urzędzie, u lekarza albo wtedy, gdy chcesz wynająć mieszkanie.

Sprawdź, co może Cię spotkać i jak w takich sytuacjach reagować.

SPIS TREŚCI

Szkoła.....	2
Praca.....	4
Służba zdrowia.....	8
Mieszkalnictwo.....	13
Policja.....	18

SZKOŁA

Każde dziecko w Polsce musi chodzić do szkoły.

Jeśli szkoła bez ważnego powodu nie chce przyjąć Twojego dziecka, to jest to niesprawiedliwe traktowanie, czyli dyskryminacja.

Jeśli czujesz, że dyrekcja szkoły traktuje Cię niesprawiedliwie i bez powodu odmawia przyjęcia Twojego dziecka, to nie jest w porządku.

- **Wyjaśnienie:** Poproś dyrekcję o pismo, w którym wyjaśnią, dlaczego nie chcą przyjąć Twojego dziecka.
- **Odwołanie:** Masz 7 dni na odwołanie od decyzji, licząc od dnia odebrania pisma. Napisz odwołanie (czyli list, w którym nie zgadzasz się z decyzją) i złóż je w sekretariacie szkoły. Napisz w nim, dlaczego Twoje dziecko powinno zostać przyjęte.
- **Kuratorium:** Jeśli dyrekcja nadal nie chce przyjąć Twojego dziecka do szkoły, to wtedy napisz odwołanie do kuratorium oświaty. Masz na to 7 dni od otrzymania drugiego pisma od dyrekcji.

POMOC

Jeżeli ta procedura jest dla Ciebie za trudna, to poproś o pomoc lokalną organizację romską. Listę organizacji znajdziesz na stronie:

www.fundacjawstronedialogu.pl/organizacjeromskie

TU WARTO ZGŁOSIĆ SPRAWĘ:

- Rzecznik Praw Obywatelskich – tu możesz napisać list albo zgłosić skargę przez Internet: www.bip.brpo.gov.pl,
- Rzecznik Praw Dziecka – możesz napisać list, zadzwonić lub zgłosić sprawę osobiście: www.brpd.gov.pl/kontakt,
- Ministerstwo Edukacji Narodowej,
- Lokalna organizacja romska.

WAŻNE DOKUMENTY REGULUJĄCE ZASADY DZIAŁANIA SZKÓŁ W POLSCE:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej,
- Konwencja Praw Dziecka,
- Ustawa Prawo Oświatowe,
- Karta Nauczyciela,
- Statut Szkoły.

PRACA

Miejsce pracy powinno być bezpieczne. Sprawdź, jakie zachowania w pracy są dyskryminacją. Jeżeli ich doświadczasz – reaguj.

RODZAJE DYSKRYMINACJI W MIEJSCU PRACY:

- **Gorsze traktowanie** – szef/szefowa lub współpracownicy/współpracowniczki traktują Cię gorzej niż innych tylko dlatego, że jesteś ze społeczności romskiej.
- **Odmowa zatrudnienia** – nie chcą Cię przyjąć do pracy nie dlatego, że nie masz odpowiednich umiejętności, ale dlatego, że jesteś ze społeczności romskiej.
- **Niższa płaca** – dostajesz mniej pieniędzy niż inni, którzy robią tę samą pracę.
- **Brak awansu lub podwyżki** – mimo że dobrze pracujesz, nie dostajesz awansu lub podwyżki, a osoby z mniejszym stażem ją dostają.
- **Złe warunki pracy** – dostajesz trudniejsze zadania, pracujesz więcej lub w gorszych warunkach niż inni bez powodu.
- **Wyśmiewanie lub obrażanie** – ktoś naśmiewa się z Ciebie, obraża Cię lub używa niemiłych bądź wulgarnych słów.

- **Izolowanie** – współpracownicy/współpracowniczki Cię omijają, nie dają informacji, nie chcą z Tobą współpracować.
- **Zastraszanie** – ktoś Cię straszy, żebyś nie mówił/a innym, o tym, co Cię spotyka w pracy.
- **Zwolnienie bez powodu** – tracisz pracę z powodu rzeczy, które nie mają związku z tym, jak pracujesz i się zachowujesz.

MOLESTOWANIE

Innymi rodzajami dyskryminacji, które mogą spotkać Cię w miejscu pracy jest molestowanie.

Molestowanie to taka sytuacja, kiedy szef/szefowa, współpracownik albo współpracowniczka traktuje Cię bez szacunku, a Ty w związku z tym czujesz się poniżony/a, upokorzony/a lub się boisz.

Molestowanie może też dotyczyć Twojego ciała.

Przykłady: niechciane spojrzenia, aluzje, propozycje kontaktu, sprośne żarty, niechciany dotyk, nakłanianie do kontaktów cielesnych, pokazywanie treści pornograficznych.

Wyrażenie sprzeciwu jest w takim przypadku bardzo ważne!

GDZIE ZGŁOSIĆ SPRAWĘ?

Umowa o pracę

Osoby zatrudnione na umowę o pracę mogą zgłosić swoją sprawę do Sądu Pracy i Państwowej Inspekcji Pracy.

Wewnętrzne zgłoszenie

Zgłoś problem dyskryminacji przełożonemu /przełożonej. Jeżeli dyskryminacja spotyka Cię ze strony przełożonego/przełożonej zgłoś się do działu HR lub działu kadr. Przedstaw szczegółowo sytuację, świadków i dowody.

SĄD PRACY

Jak złożyć skargę w Sądzie Pracy?

- 1 Zbierz dowody potwierdzające dyskryminację (np. mail, SMS, świadkowie).
- 2 Napisz skargę i dołącz do niej dowody.
- 3 Złóż skargę w Sądzie Pracy właściwym dla miejsca pracy lub miejsca zamieszkania.
- 4 Poczekaj na wezwanie na rozprawę i weź w niej udział.

Wystarczy, że pokażesz, że mogło dojść do dyskryminacji.

Wtedy to pracodawca/pracodawczyni musi udowodnić, że nic złego się nie stało. Jeśli wygrasz sprawę w sądzie, możesz dostać odszkodowanie albo wrócić do pracy.

PAŃSTWOWA INSPEKCJA PRACY (PIP)

Jak złożyć skargę do Państwowej Inspekcji Pracy?

- 1 Zbierz dowody potwierdzające dyskryminację (np. mail, SMS, świadkowie) i napisz skargę.
- 2 Skargę możesz złożyć pisemnie lub elektronicznie.
- 3 Skarga musi być złożona do inspektoratu właściwego dla miejsca pracy.

PIP ma miesiąc na rozpatrzenie skargi od dnia jej złożenia. Twoja skarga może doprowadzić do przeprowadzenia kontroli w Twoim miejscu pracy. Tu dowiesz się więcej: www.pip.gov.pl/dla-pracownikow/niezbednik-pracownika/jak-zlozyc-skarge

Umowa cywilnoprawna

Osoby zatrudnione na umowie cywilnoprawnej, czyli umowie zlecenie, umowie o dzieło i B2B, mogą zgłosić swoją sprawę do Sądu Cywilnego.

POMOC

Jeżeli ta procedura jest dla Ciebie za trudna, to poproś o pomoc lokalną organizację romską. Listę organizacji znajdziesz na stronie:

www.fundacjawstronedialogu.pl/organizacjeromskie

Swoją sprawę możesz też zgłosić do:

- Rzecznika Praw Obywatelskich.

**WAŻNE DOKUMENTY REGULUJĄCE
ZASADY FUNKCJONOWANIA RYNKU
PRACY W POLSCE:**

- Kodeks pracy,
- Kodeks cywilny,
- Ustawa z dnia 20 marca 2025 r.
o warunkach dopuszczalności
powierzania pracy cudzoziemcom
na terytorium RP (Dz.U. z 2025 r.
poz. 621),
- Konstytucja RP.

SŁUŻBA ZDROWIA

CO MOŻE CIĘ SPOTKAĆ?

Przykłady dyskryminacji w kontakcie ze służbą zdrowia:

- odmowa zapisu do lekarza/lekarki, mimo dostępnych terminów,
- niewykonanie zleconych badań, zabiegu lub operacji, wykonanie bolesnego badania bez znieczulenia, mimo że powinno być dostępne,
- obowiązek zapłaty za świadczenie, które jest refundowane przez Narodowy Fundusz Zdrowia (NFZ),
- problem z rejestracją, np. zapisy są dostępne wyłącznie osobiście,
- lekarz/lekarka nie przyjmował/a pacjentów i pacjentek w godzinach, w których powinien/a.

Dyskryminacja dotyka też osoby ze względu na wiek, niepełnosprawność i płeć.

Osoby starsze – lekceważenie dolegliwości, odmowa wezwania karetki, traktowanie jak dziecko.

Osoby z niepełnosprawnością

– utrudnianie dostępu do świadczeń zdrowotnych i zabiegów medycznych (w tym niedostosowanie przestrzeni do potrzeb).

Kobiety – brak możliwości wyboru lekarza/lekarki (np. ginekolożki kobiety zamiast mężczyzny), odmowa badań prenatalnych.

To jest lista najczęściej pojawiających się rodzajów dyskryminacji. Jeżeli spotkało Cię coś innego i czujesz, że to dyskryminacja, nie ignoruj tego i działaj.

GDZIE ZGŁOSIĆ SPRAWĘ?

Dyrektor/dyrektorka placówki

Skargę do osób na tych stanowiskach możesz zgłosić, jeżeli masz uwagi do:

- zachowania personelu placówki,
- jakości udzielonego świadczenia (np. sprawy związanej z brakiem skierowania czy recepty),
- organizacji pracy placówki (np. oczekiwania na opis badania).

Narodowy Fundusz Zdrowia (NFZ)

- Skargę do NFZ możesz złożyć pisemnie, elektronicznie, przez ePUAP, ustnie.

- Skarga powinna zawierać: Twoje dane, dane placówki i jej pracownika/pracowniczkę, opis zdarzenia.
- NFZ ma miesiąc na udzielenie odpowiedzi.

Rzecznik Praw Pacjenta (RPP)

- Skargę do RPP możesz złożyć osobiście, telefonicznie pod nr 800 190 590 (bezpłatny telefon czynny całodobowo, 7 dni w tygodniu) lub pisemnie oraz przez chat dostępny na stronie internetowej RPP.
- Do RPP możesz zgłosić się, jeśli personel medyczny nie szanował Twojej godności i intymności, odmówił leczenia lub nie zgadzasz się z opinią lub orzeczeniem lekarza/lekarki.

Naczelna Izba Lekarska

- Skargę do Naczelnej Izby Lekarskiej możesz złożyć pisemnie.
- Skarga musi dotyczyć zachowania lekarza/lekarki i możliwości popełnienia przewinienia zawodowego.
- Skarga powinna zawierać: imię i nazwisko lekarza, nazwę placówki, imię i nazwisko pokrzywdzonej wraz z numerem PESEL, datę i opis zdarzenia, zarzuty, podpis, adres kontaktowy.

Jeśli problem dotyczy sposobu leczenia lub naruszenia Twoich praw jako pacjenta/pacjentki, możesz skontaktować się również z innymi instytucjami:

- **Rzecznik Odpowiedzialności Zawodowej Lekarzy**
– jeżeli masz zastrzeżenia do sposobu leczenia lub zachowania lekarza/lekarki.
- **Rzecznik Odpowiedzialności Zawodowej Pielęgniarek i Położnych** – gdy masz uwagi co do postępowania pielęgniarza/pielęgniarki lub położnego/położnej.
- **Urząd Ochrony Danych Osobowych (UODO)** – w sytuacji naruszenia poufności przechowywanej dokumentacji medycznej.

POMOC

Jeżeli ta procedura jest dla Ciebie za trudna, to poproś o pomoc lokalną organizację romską. Listę organizacji znajdziesz na stronie:

www.fundacjawnedialogu.pl/organizacjeromskie

WAŻNE DOKUMENTY REGULUJĄCE ZASADY FUNKCJONOWANIA SŁUŻBY ZDROWIA W POLSCE:

- Konstytucja RP,
- Ustawa o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta,
- Ustawa o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania.

MIESZKALNICTWO

Do dyskryminacji może dojść zarówno w przypadku wynajmowania mieszkania wspieranego jak i prywatnie. Niezależnie od rodzaju wynajmowanego przez Ciebie mieszkania dyskryminacja jest w Polsce zabroniona.

MIESZKALNICTWO WSPIERANE

1 Mieszkanie treningowe lub wspomagające

- O takie mieszkanie mogą ubiegać się osoby w trudnej sytuacji życiowej, w tym cudzoziemcy, którzy w Polsce uzyskali status uchodźcy, ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy.
- O takie mieszkanie należy zgłosić się do ośrodka pomocy społecznej (OPS).
- Decyzję o przyznaniu lub odmowie przyznania takiego mieszkania podejmuje ośrodek pomocy społecznej. Od decyzji negatywnej można się odwołać.
- Uwaga! Takie mieszkania są przyznawane na czas określony.

ODMOWA – CO ZROBIĆ?

- Jeżeli uważasz, że odmowa przyznania Ci mieszkania to dyskryminacja – odwołaj się.
- Dokument z odmową zawiera informacje o sposobie odwołania się od tej decyzji.

2 Mieszkania socjalne

- Mieszkania socjalne w pierwszej kolejności mogą dostać: osoby eksmitowane, w kryzysie bezdomności, opuszczające placówki opiekuńczo-wychowawcze, osoby z niepełnosprawnością i rodziny wielodzietne.
- O mieszkanie socjalne należy zgłosić się do gminy.
- Decyzję o przyznaniu lub odmowie przyznania takiego mieszkania podejmuje urząd miasta lub gminy.
- Uwaga! Takie mieszkania są przyznawane na czas określony (1 - 5 lat).

ODMOWA – CO ZROBIĆ?

- Jeżeli uważasz, że odmowa przyznania Ci mieszkania to dyskryminacja, idź do sądu.
- Pismo należy złożyć do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego za pośrednictwem urzędu dzielnic lub gminy, który wydał odmowę.
- Masz na to 12 miesięcy od dnia doręczenia odmowy.
- Pismo powinno zawierać uzasadnienie, dokumentację potwierdzającą Twoją trudną sytuację życiową i być złożone w trzech kopiach.

Liczba mieszkań socjalnych w Polsce jest bardzo mała. Dlatego nawet, gdy zostanie nam ono przydzielone, trzeba uzbroić się w cierpliwość, bo często czeka się na nie latami.

POMOC

Jeżeli ta procedura jest dla Ciebie za trudna, to poproś o pomoc:

- Komitet Obrony Praw Lokatorów,
- Organizacje romskie:

www.fundacjawstronedialogu.pl/organizacjeromskie

PRYWATNY RYNEK NAJMU

Polskie prawo zabrania dyskryminacji w usługach mieszkaniowych na prywatnym rynku najmu.

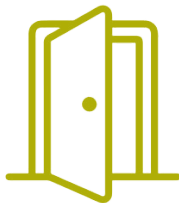

ODMOWA – CO ZROBIĆ?

- Właściciel/właścicielka nie może odmówić Ci wynajmu mieszkania, dlatego, że jesteś Romem lub Romką – to dyskryminacja!
- Jeżeli uważasz, że właściciel/właścicielka odmawia Ci wynajmu mieszkania, bo jesteś ze społeczności romskiej, możesz pozwać tę osobę do Sądu Cywilnego.
- Pozew powinien dotyczyć naruszenia dóbr osobistych.
- Masz prawo domagać się odszkodowania,

ale sąd nie może zmusić właściciela/właścicielki, żeby wynajął Ci swoje mieszkanie.

EKSMISJA

- Jeśli właściciel/właścicielka wtargnął do mieszkania i próbuje zmusić do jego opuszczenia, natychmiast zadzwoń na numer alarmowy 112.
- Nagraj całe zdarzenie na telefon, aby mieć dowody dla prokuratury.
- Złóż doniesienie do Prokuratury Rejonowej o naruszeniu miru domowego (art. 193 Kodeksu karnego).
- Jeśli właściciel/właścicielka odcina dostęp do mediów, zawiadom policję i napisz doniesienie do prokuratury.
- Jeśli postępowanie zostanie umorzone
- przez prokuraturę lub policję, w ciągu 7 dni odwołaj się do sądu za pośrednictwem prokuratury rejonowej.

PODWYŻKA CZYNSZU

Jeśli właściciel/właścicielka podwyższył/podwyższyła Ci czynsz powyżej 3% stawki odtworzeniowej za metr:

- Poproś właściciela/właścicielkę o wyjaśnienie przyczyn podwyżki czynszu na piśmie. Jeżeli tego nie zrobi, to podwyżka jest nieważna.

- Jeśli właściciel/właścicielka już podwyższył/podwyższyła czynsz, złóż pozew w sądzie cywilnym o ustalenie niezasadności podwyżki czynszu.
- Jeśli nowy właściciel/właścicielka budynku chce zmusić Cię do podpisania nowej umowy na gorszych warunkach, odmów i powołaj się na istniejącą umowę najmu. Możesz też złożyć pozew w sądzie cywilnym o uznanie istnienia stosunku najmu.

POMOC

Jeżeli ta procedura jest dla Ciebie za trudna, to poproś o pomoc:

- Komitet Obrony Praw Lokatorów,
- Organizacje romskie:

www.fundacjawstronedialogu.pl/organizacjeromskie

WAŻNE DOKUMENTY:

- Konstytucja RP,
- Art. 53 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2023 r. poz. 901),
- Art. 4 ustawy z dnia 3 grudnia 2010 r. o wdrożeniu niektórych przepisów Unii Europejskiej w zakresie równego traktowania,
- Ustawa o ochronie praw lokatorów.

POLICJA

Policja nie ma prawa traktować Cię gorzej niż innych, bo jesteś Romem lub Romką. Jeżeli uważasz, że doszło do dyskryminacji, złóż skargę.

SKARGA NA ZACHOWANIE POLICJI:

Jeżeli policjant lub policjantka śmieje się z Ciebie, obraża Cię, ignoruje Cię, przekracza swoje uprawnienia albo w inny sposób łamie Twoje prawa, możesz złożyć na tę osobę skargę.

GDZIE ZŁOŻYĆ SKARGĘ NA POLICJĘ?

Skargę możesz złożyć w każdej jednostce organizacyjnej policji.

Skarga może być:

- Ustna: funkcjonariusz/funkcjonariuszka przyjmujący zgłoszenie sporządza protokół, który podpisuje osoba wnosząca skargę. Ważne! Zanim podpiszesz skargę, upewnij się, że zgadzasz się z treścią.
- Pisemna – list lub email.

Co powinna zawierać skarga na policję:

- Twoje imię i nazwisko,
- adres zamieszkania (miejscowość, kod pocztowy, ulicę, numer domu, numer mieszkania),
- dokładny opis zdarzenia.

Ważne! Jeżeli nie napiszesz tego wszystkiego, to Twoja skarga może nie zostać rozpatrzona.

POMOC

Jeżeli ta procedura jest dla Ciebie za trudna, to poproś o pomoc lokalną organizację romską. Listę organizacji znajdziesz na stronie:

www.fundacjawstronedialogu.pl/organizacjeromskie

FUNDACJA W STRONĘ DIALOGU

Fundacja W Stronę Dialogu (FWSO) to założona w 2012 roku czołowa organizacja działająca z i na rzecz społeczności romskiej w Polsce. Prowadzi działania rzecznicze, edukacyjne, niesie wsparcie, promuje kulturę, reaguje na nierówności i oddaje sprawczość w ręce ludzi. Organizacja działa na poziomie lokalnym, ogólnopolskim i międzynarodowym. W Warszawie prowadzi Centrum Społeczności Romskiej. Buduje Polskę przyszłości – różnorodną, otwartą i wielokulturową, w której społeczność romska jest traktowana na równi z innymi.

      @fundacjawstronedialogu
www.fundacjawstronedialogu.pl

Wspieraj

Dołącz do nas – przekaż darowiznę na rzecz Fundacji
W Stronę Dialogu

Numer konta: 27 1240 4155 1111 0010 5338 9744

Tytuł przelewu: Darowizna

Dane odbiorcy: Fundacja W Stronę Dialogu,
ul. Puławska 39/85, 02-508 Warszawa

Wsparcie

MIEJSCE NA NOTATKI

**FUNDACJA
W
STRONĘ
DIALOGU**